

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПОНЕНТА ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КОРПОРАЦІЇ

INFORMATION COMPONENT OF CORPORATION PERFORMANCE EVALUATION

В статті досліджуються теоретичні засади оцінки результативності корпоративної фінансової стратегії. Охарактеризовано основні наукові підходи до понять «ефективність» та «результативність» в контексті корпоративних фінансів. Розкрито роль інформації як ключового фактора визначення успішності корпорація як бізнес-одиниці. Встановлено джерела фінансової інформації, що використовуються стейкхолдерами для ідентифікації показників результативності корпорації. Досліджено ключові проблеми асиметрії інформації в корпоративному фінансовому менеджменту.

This article researches the theoretical principles of evaluation of corporate financial strategy effectiveness. The main scientific approaches to the concepts «efficiency» and «performance» in the context of corporate finance are described. The role of information as a key factor in determining the success of corporation as a business unit is disclosed. The sources of financial information used by stakeholders to identify the performance indicators of corporation are established. The key problems of information asymmetry in corporate finance management are researched.

Ключові слова: корпоративні фінанси, корпоративна стратегія, фінансовий результат, цілі фінансової стратегії, інформація, фінансова інформація.

Key words: corporate finance, corporate strategy, financial result, goals of financial strategy, information, financial information.

Постановка проблеми. Кожен суб'єкт бізнесу вибудовує власну стратегію виходячи із численної множини пріоритетів, цілей та завдань. Очевидно, що сучасний конкурентний ландшафт представляє собою арену переплетіння, взаємодії та конфліктів таких бізнес-стратегій. Разом з тим, запорукою успішної діяльності беззаперечно є і вірно визначені стратегічні цілі та місія підприємства. В таких умовах виникає питання про кількісні та якісні критерії, які можуть бути використані в якості мірила успіху/неуспіху бізнесу. Вірно ідентифікувати їх є надзвичайно складним

завданням, і виходячи зі складнощів самого бізнес-середовища, і через цілком суб'єктивні фактори, пов'язані з оцінками власників, менеджерів і т.п. Зрозуміло, що така оцінка базується на наявності у економічних агентів різноманітної інформації.

Питання інформаційної забезпечення фінансового менеджменту, ролі корпоративної інформації є одним із найбільш актуальних на сучасному етапі. Перетворення сучасної економіки на економіку інформаційну радикально видозмінило принципи та підходи до корпоративного фінансового менеджменту. В таких умовах

Інна Білоцька
здобувач
кафедри
корпоративних
фінансів
і контролінгу
ДВНЗ «Київський
національний
економічний
університет
імені Вадима
Гетьмана»

Inna Bilotska
Researcher
SHEI «Kyiv
National
Economic
University named
after Vadym
Hetman»

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ

питання інформаційної складової складової оцінки результативності діяльності бізнесу набувають особливої ваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми цілеутворення в корпоративних фінансах розглядалися в роботах Г. Арнольда, Д. Белла, Р. Брейлі, З. Боді, Р. Вестерфільда, Р. Кларка, С. Майерса, С. Росса, Дж. Стіглера та ін.. В свою чергу, питання фінансової інформації та її ролі в корпоративному фінансовому менеджменту розглядалося в роботах вітчизняних вчених В. Бабіченка, М. Грідчиної, Т. Лепейко, Н. Рязанової, Б. Стеценка, В. Суторміної, О. Терещенка.

Проте процеси у глобальній економіці надзвичайно швидко ставлять під сумнів навіть ті постулати корпоративних фінансів, які ще зовсім нещодавно апріорі сприймалися більшістю наукового середовища та практиків. Це в повній мірі стосується і процесів визначення результативності корпоративного бізнесу та місця в ньому фінансової інформації.

Мета статті – охарактеризувати роль фінансової інформації в процесі оцінки результативності корпоративного бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Проблема ролі інформації в оцінці ефективності бізнесу об'єктивно виникає із тих суперечностей, які притаманні сучасній фінансовій науці в питанні ідентифікації понять «ефективність бізнесу», «результативність бізнесу» і т.п. Як буде показано нижче, сучасні вчені по-різному трактують зазначені дефініції, часто виділяють абсолютно різні їх змістовні характеристики. В той же час, усі науковці розглядають ефективність як один із ключових критеріїв економічної діяльності, оскільки вона «...виступає основою побудови кількісних критеріїв цінності прийнятих рішень, використовується для формування матеріально-структурної, функціональної і системної характеристик господарської діяльності» [1].

Саме з цих причин, акцентуємо увагу на найбільш поширених у фаховій літературі підходах до змісту

ефективності та результативності підприємства в цілому та його фінансової діяльності – зокрема.

Насамперед, розглянемо наукові позиції, в яких визначається сутність ефективності економічної діяльності, оскільки ця категорія напряму пов'язана з ефективністю на рівні підприємства. Більше того, доволі часто вчені, досліджуючи поняття «економічна ефективність», напряму пов'язують її виключно з ефективністю на рівні бізнес-одиниць (корпорацій, підприємств).

Так у роботі класиків сучасного менеджменту зазначається, що ефективність характеризується співвідношенням між обсягом виробництва продукції і необхідними для її виготовлення ресурсами, тобто визначається як внутрішній параметр функціонування підприємства, віддзеркалюючи ефективність використання ресурсів [2].

Тобто тут процес визначення ефективності відбувається з погляду виробничого процесу – порівнюються ресурси на виробництво продукції з отриманими обсягом. В той же час, навряд чи можна беззастережно сприймати тезу про те, що ефективність є внутрішнім параметром функціонування підприємства. Очевидно, що ефективність де термінується не тільки внутрішнім, але й зовнішнім середовищем сучасного підприємства. Майже аналогічним чином визначається ефективність в роботі К. Макконелла та ін.: «Ефективність характеризує зв'язок між кількістю одиниць обмежених ресурсів, які використовуються в процесі виробництва, то отриманою в результаті кількістю певного потрібного продукту» [3]. Тобто принцип порівняння затрат та отриманого ефекту (в різноманітних вимірах) використовується і тут. Загалом, зазначений принцип визначення економічної ефективності є доволі поширеним у сучасній фаховій літературі.

В той же час, чи можна цілком аргументовано стверджувати, що поняття «ефективність» є поліструктурним поняттям, його різні сторони характеризують різні сторони діяльності економічних агентів? З цього приводу

Т. Косянчук та ін. зазначають, що як економічна категорія ефективність має наступні різновиди: економічну, соціальну, екологічну, інші форми [4]. При визначенні кожного із видів ефективності автори рекомендують порівнювати певні витрати з отриманими результатами – економічними, соціальними, екологічними тощо. В цілому не заперечуючи такого підходу, все ж зазначимо, що до виокремлення різних сутнісних сторін ефективності слід відноситися досить обережно. Справа в тому, що очевидним являється той факт, що різні форми ефективності не завжди є сумісними з погляду загальної місії та стратегії економічного агента. Для прикладу – охарактеризована вище екологічна ефективність може вимагати додаткових витрат, що потенційно знізить економічну ефективність.

Зауважимо, що не усі вчені аналізують ефективність виключно з погляду порівняння витрат ресурсів та отриманого результату (і, на наш погляд, такий підхід має право на існування). Зокрема, в роботі групи вітчизняних авторів на чолі з М. Білик зазначено, що ключовими характеристиками поняття «ефективність» є [5, с. 365]:

- якісний результат певної діяльності, що характеризує її продуктивність;
- результат ефективного та раціонального використання всіх видів ресурсів;
- співвідношення конкретного кінцевого результату до витрат, що забезпечили його отримання.

Розглянемо підхід Д. Городинської, яка стверджує: «Ефективність діяльності підприємства – це категорія, яка виражає відповідність результатів і витрат підприємства цілям діяльності та інтересам власників» [6, с. 61].

З наведеного визначення видно, що науковець робить акцент на: по-перше, порівнянні витрат, здійснених підприємством, з отриманими результатами; по-друге, домінантні інтересів власників в процесі визначення ефективності діяльності підприємства. Разом з тим, з нашого погляду не зовсім коректним виглядає той факт, що Д.

Городинська говорить про відповідність між результатами/витратами та цілями діяльності підприємства. Звернемо увагу також на той факт, що в досліджуваному підході автор не виділяє виключно кількісний підхід до оцінки ефективності діяльності, допускаючи якісні параметри.

Інші автори характеризують саме кількісну сторону ефективності, як економічного показника: «Економічний ефект – корисний результат економічної діяльності, який вимірюється як різниця між грошовим доходом від діяльності та грошовими витратами на її здійснення» [7].

Як бачимо, тут вважається за доцільне порівняти грошові витрати на здійснення економічної діяльності з отриманими грошовими доходами. Тобто, аналізуючи поняття «ефективність» в контексті діяльності підприємства більшість науковців вважають за доцільне орієнтуватися на кількісні показники та порівнювати отримані результати з понесеними витратами.

Нетривіальним видається і питання про порівняння дефініцій «ефективність» та «результативність» в контексті економічної діяльності підприємств. З цього приводу звернемо увагу на позицію О. Перчук: «... починаючи з 80-90-х років ХХ ст., ситуація змінюється кардинальним чином, і в спеціалізованих наукових публікаціях багато вчених віддають перевагу використанню терміна «результативність». Поступово концепції оцінки результативності переростають з аналітичних інструментів в універсальну філософію людської діяльності, у тому числі і в економічному середовищі» [8].

Поряд з цим наведемо позицію вітчизняного науковця Т. Батракової, яка зазначає: «Одночасно відбувається рівнозначне тлумачення понять «ефективність», «результативність», «економічність» (використання засобів для досягнення цілей, намагання отримати якомога більше з доступних нам обмежених ресурсів) [9].

Проведений аналіз сутності дефініції «ефективність» відносно економічної діяльності дає можливість зробити наступні висновки:

1. На сьогодні серед науковців відсутня єдина концепція щодо використання з метою оцінки діяльності різних економічних агентів термінів «результативність», «ефективність». Присутні різні наукові позиції, які як заперечують тотожність зазначених вище понять, так і визнають її у повній мірі.

2. Ефективність та результативність є поліструктурними, складними та «мозаїчними» поняттями, в яких акумульовано різні сторони діяльності суб'єктів в економічному середовищі.

3. Оцінка ефективності та результативності діяльності економічного агента визначається з врахуванням як його внутрішнього середовища, так і зовнішнього середовища діяльності.

4. Ефективність та результативність мають як кількісні, так і якісні критерії виміру, які як правило є взаємопов'язаними.

5. Процес оцінки результатів економічної діяльності у значній мірі має суб'єктивний характер – тобто різні суб'єкти по-різному встановлюють та сприймають кількісні та якісні критерії.

Яким чином зазначені характеристики понять «ефективність» та «результативність» екстраполюються з роллю інформації в сучасній економіці? Для відповіді на це питання насамперед розглянемо характеристики інформації, які виділяються сучасними вченими. Зокрема, в роботі вітчизняного вченого С. Мельниченка зазначається, що інформація – це відомості про об'єкти і суб'єкти навколошнього середовища, їх кількісні та якісні характеристики, які сприймають та якими обмінюються різні інформаційні системи в процесі своєї життєдіяльності [10].

Загалом, зазначимо, що інформація є настільки складним та «багатошаровим» поняттям, що надзвичайно багато вчених взагалі вважають, що чітко ідентифікувати її змістовні характеристики неможливо (виділено нами – І.Б.) Зокрема, в роботі одного із засновників сучасної кібернетики Н. Вінера вказується: «Інформація – це ані матерія, ані енергія» [11], тобто вона є первинною, специфіч-

ною субстанцією. В інших наукових підходах інформація розглядається в контексті кількісного виміру певного обсягу даних (найчастіше цей напрям характеризують як технокентричний). Останнім часом все більшої популярності набуває погляд на інформацію як певний набір знань, які використовуються сучасною людиною, аналізується роль інформації як чинника суспільного розвитку.

Невизначеність у сутнісному розумінні інформації, як специфічної субстанції, що набуває все більшої ваги у цивілізаційному прогресі людства, жодним чином не відображається на наукових поглядах щодо ролі та місця інформації в економіці та фінансах. Зокрема, в роботах В. Федосова підкреслюється: «Повноцінне функціонування ... фінансової системи у цілому можливе тільки за умови наявності повної й достовірної інформації щодо діяльності окремих суб'єктів» [12]. Інші вчені зазначають, що: «...інформація є головним ресурсом розвитку як у мікро-, так і в макросвіті, головним ресурсом розвитку людства» [13].

Суспільне призначення інформації виражається насамперед у її функціях. Зважаючи на напрям нашого дослідження та поліструктурність інформації як явища, акцентуємо увагу насамперед на функціях економічної інформації. Окремі автори відносять до таких прогнозування, планування, облік, нормативну функцію [14]. Зустрічаються і інші позиції з виділенням таких функцій економічної інформації як порівняльна, ресурсна, соціальна, знаннєва тощо.

ВИСНОВКИ

Поєднання сучасних положень науки щодо ефективності та результативності економічної діяльності з позиціями стосовно сутності та суспільної ролі формaciї дає можливість зробити наступні висновки:

1. Ключові місце та роль інформації в процесі визначення результатів економічної діяльності – наслідок функціонального призначення інформації у сучасному суспільстві та її перетворення на економічний ресурс.

2. Інформація відіграє дуальну роль в процесі ідентифікації результатів економічного агента (зокрема, підприємства): з одного боку, її якісні та кількісні параметри впливають безпосередньо на діяльність підприємств і є одним із чинників, що впливають на ефективну/неefективну діяльність; з іншого, інформація є підґрунтам для оцінки ефективності – встановлення її критерії, способів їх дотримання і т.п.

3. Суб'єктивний характер визначення результатів багато в чому і заснований сприйнятті різними економічними агентами інформації про діяльність підприємства, його внутрішнє та зовнішнє середовище. В кінцевому випадку оцінка результатів, отриманих підприємством, може відрізнятися залежно від інформаційної компоненти і т.п.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шеремет А.Д., Сайбулин Р.С. Методика фінансового аналіза. – М.: INFRA-M, 1996. – 176 с.
2. Meskon M.X. Основи менеджменту: пер. з англ. / M.X.Meskon, M.Albert, F.Hedouri. – M.: Izd-vo «Дело», 1998. – 704 с.
3. Макконелл К.Р. Экономикс: принципы, проблемы, политика / K.R.Mакконелл, S.L.Bрю; пер.с англ. – Изд. 13. – М.: INFRA-M, 1999. – 974 с.
4. Косянчук Т. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства за сучасних умов / Т. Ф. Косянчук, С. В. Кучма // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2014. - № 3(3). - С. 113-116.
5. Білик М. Фінансовий аналіз / М. Білик, О. Павловська, Н. Притулляк та ін.: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
6. Городинська Д.М. Економічна стійкість підприємства / Д.М. Городинська // Актуальні проблеми економіки. – 2008. - № 10 (42). – С.141-146.
7. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. – 2-е изд., испр. М.: INFRA-M, 1999. – 479 с.

8. Перчук О. Сучасні підходи щодо оцінки результативності діяльності підприємства / О. В. Перчук // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. - 2013. - Вип. 8. - С. 244-246.

9. Батракова Т. Сутність поняття «економічна ефективність» діяльності підприємства в ринкових умовах / Т. І. Батракова // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки. – 2015. – № 1(1). – С. 172-178.

10. Мельниченко С. Інформаційні технології в туризмі: теоретичні та практичні аспекти / С. В. Мельниченко // Вісник Запорізького нац. ун-ту. Серія: Економічні науки. – 2010. – № 2 (6). – С. 129-138.

11. Винер Н. Кибернетика и управление, их связь в животном и машине / Норберт Винер. – М.: Иностранныя литература, 1958. – 544 с.

12. Федосов В. М. Інституційна фінансова інфраструктура України: сучасний стан та проблеми розвитку / В. М. Федосов, В. М. Опарін, С. В. Льовочкін // Фінанси України. - 2008. - № 12. - С. 3-21.

13. Кормич Б. А. Інформаційне право: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Б. А. Кормич. – Х.: БуруніК, 2011. – 333 с.

14. Терещенко Л.О., Матієнко-Зубенко І.І. Економічний аналіз //Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2004. — 187 с.

REFERENCES

1. Sheremet A.D., Sajfulin R.S. Metodika finansovogo analiza. – M.: INFRA-M, 1996. – 176 s.
2. Meskon M.X. Osnovi menedzhmentu: per. z angl. / M.X.Meskon, M.Albert, F.Hedouri. – M.: Izd-vo «Delo», 1998. – 704 s.
3. Makkonell K.R. Экономикс: principi, problemi, politika / K.R.Mакконелл, S.L.Bрю; per.s angl. – Izd. 13. – M.: INFRA-M, 1999. – 974 s.
4. Kosyanchuk T. Teoretichni zasadi ocinki efektivnosti diyalnosti pidpriyemstva za suchasnix umov / T. F. Kosyanchuk, S. V. Kuchma // Visnik Hmelynyckogo nacionalnogo universste-

- tu. Ekonomichni nauks. - 2014. - # 3(3). - S. 113-116.
5. Bilyk M. Finansovij analiz / M. Bilik, O. Pavlovska, N. Prytulyak ta in.: Navch. posib. — K.: KNEU, 2005. – 592 s.
6. Gorodynska D. Ekonomichna stijkist' pidpryyemstva / D.M. Gorodyns'ka // Aktual'ni problemi ekonomiki. – 2008. - # 10 (42). – S.141-146.
7. Rajzberg B., Lozovskyj L., Starodubceva E. Sovremennij ekonomicheskyj slovar'. – 2-e izd., ispr. M.: INFRA-M, 1999. – 479 s.
8. Perchuk O. Suchasni pidxody' shhodo ocinky' rezul'taty'vnosti diyal'nosti pidpry'zemstva / O. V. Perchuk // Visny'k Kam'yanecz'-Podil's'kogo nacional'nogo universytetu imeni Ivana Ogijenka. Ekonomichni nauki. – 2013. – Vip. 8. – S. 244-246.
9. Batrakova T. Sutnist' ponyattya «ekonomichna efektyvnist» diyalnosti pidpriyemstva v rinkovih umovah / T. I. Batrakova // Naukovyj visny'k Poltavs'kogo universytetu ekonomiki i torgivli. Seriya: Ekonomichni nauky'. – 2015. – # 1(1). – S. 172-178.
10. Mel'nychenko S. V. Informacijni texnologiyi v tury'zmi: teoretychni ta praktychni aspeky` / S. V. Mel'nychenko // Visny'k Zaporiz'kogo nacz. un-tu. Seriya: Ekonomichni nauky`. – 2010. – # 2 (6). – S. 129-138.
11. Viner N. Kibernetika i upravlenie, ix svyaz` v zhivotnom i mashine / Norbert Viner. – M.: Inostrannaya literatura, 1958. – 544 s.
12. Fedosov V. M. Insty'tucijna finansova infrastruktura Ukrayiny': suchasnyj stan ta problemy' rozvy'tku / V. M. Fedosov, V. M. Oparin, S. V. L'ovochkin // Finansi Ukrayiny'. - 2008. - # 12. - S. 3-21.
13. Kormy'ch B. A. Informacijne pravo: pidruch. [dlya stud. vy'sh. navch. zakl.] / B. A. Kormy'ch. – X.: BuruniK, 2011. – 333 s.
14. Tereshhenko L.O., Matyienko-Zubenko I.I. Ekonomichnyj analiz // Navch. posib. — K.: KNEU, 2004. — 187 s.